Universita Karlova
Fakulta sociálních věd
Institut sociologických studií

Věc: Posudek vedoucího diplomové práce

Název práce: Role občanů a občanská participace – rozvoj nebo pomalá smrt demokracie?

Autor: **Richard Koubek**

Vedoucí práce: MUDr. Petr Háva, CSc.

Výzkumným problémem předložené práce je primárně občanská participace v kontextu demokratického systému a jeho vybraných součástí (veřejná politika současné české společnosti, etika). Práce je zaměřena na demokratické procesy, realizované na úrovni lokální politiky. Jde o rozhodování v rámci veřejné politiky. Výzkumný problém je řešen s využitím **metody** případové studie (jde o dva případy: (1) investiční záměr stavby papírny a spalovny v Zábřehu na Moravě, (2) Demolice nádraží v Ústí nad Orlicí). Primárními zdroji dat jsou rozhovory s vybranými aktéry a dokumenty, související s oběma případy.

Obecným cílem práce je reflexe vztahu (procesů) demokracie a občanské společnosti v kontextu etiky a veřejné politiky. **Operativními cíli** jsou hodnocení (1) nezbytnosti občanské participace v tvorbě a kontrole politické agendy, (2) komunikace orgánů veřejné správy vůči veřejnosti, (3) kontroly orgánů veřejné správy ze strany občanů. **Výzkumné otázky** se zaměřují na schopnost občanů užívat nástroje veřejné kontroly a na komunikační strategii uplatňovanou orgány místní samosprávy vůči participujícím občanům.

V rámci teoretických východisek vychází autor především ze zdrojů publikovaných v ČR, i když jde i o překlady zahraničních autorů. S použitými zdroji pracuje Richard Koubek tvořivým způsobem ve vztahu k řešenému problému, soustřeďuje se na kritické reflexe vývoje demokracie v ČR po roce 1990 (Pehe, Purkrábek). Dimenze demokracie, občanské participaci v kontextu veřejné politiky a etiky. Největší váha je zde věnována občanské participaci. V předempirické části práce je výzkum logicky a srozumitelně konceptualizován.

Empirická část je tvořena dvěmi případovými studiemi (Zábřeh na Moravě a Ústí n. Orlicí). Obě případové studie obsahují časovou analýzu vývoje vybraných událostí, rozhovory

s aktéry, práci s dokumenty, celkové hodnocení. V obou případech jsou doloženy výrazné deficity komunikace mezi veřejnou správou a občany. V případě Zábřehu jde o výrazný konflikt mezi veřejnou správou a občany. Veřejná správa byla evidentně ovlivněna ze strany investora. Přesto se občanům zřejmě nepovedlo stavbu zastavit – z uvedeného textu to není jednoznačně zřejmé. I přes velké úsilí občanské participace dochází k prosazení investorských zájmů se zjevným negativním efektem na životní prostředí. Na rozdíl např. od případu výstavby spalovny v Pardubicích, kde se občanům podařilo výstavbu/rekonstrukci odvrátit.

Richardu Koubkovi se v této práci podařilo doložit s využitím dvou případových existující deficity komunikace veřejné správy s občany. Problematičnost případu Zábřeh však poukazuje na mnohem závažnější situaci. Občané se zde vlastně stávají při selhání celé řady již existujících mechanismů posledním kontrolním mechanismem, jakousi poslední šancí na zvrácení vývoje událostí. Autor v závěru interpretuje roli občanů v dalším rozvoji demokracie pozitivně. A to i přes všechny zneklidňující skutečnosti, které vyplývají z případu Zábřeh.

Ačkoliv je předmět práce zúžen na oblast lokální politiky, její význam je v kontextu demokracie obecnějšího rozsahu. Především pak otázky související s participací občanů na veřejné politice, v demokratických procesech. Poměrně zajímavou oblastí je pak proces politické komunikace (komunikace poltických aktérů s občany). Tento typ komunikace sehrává v současné politice stále větší roli při prosazování reforem, nastolování agend, ale také účelové manipulace občanů zájmovými a klientelistickými skupinami.

Z hlediska celkového hodnocení doporučuji práci přijmout k její obhajobě. Výhrady lze mít k editačním problémům (v textu se vyskytují v řadě vět opakovaná slova). Z pohledu vedoucího práce v celém průběhu naší komunikace nad touto prací bych chtěl ocenit zájem Richarda Koubka o obtížné téma demokracie v oblasti lokální politiky a způsob, jakým se mu postupně podařilo využít existující teoretické poznatky a zpracovat vybrané případy.

Konceptualizace výzkumu je srozumitelná. Na empirickou část a závěry lze pohlížet z hlediska jejího hodnocení určitě několika možnými pohledy. Primárním hlediskem je zde pro mne poznatkový posun práce, kritická reflexe vývoje demokracie na lokální úrovni. Práce je evidentně přínosná pro obor. Případová studie dává jako kvalitativní výzkumný rámec prostor pro poměrně variabilní přístup. Osobně kladu prioritu v hodnocení empirické části na

poznatkový přínos, který je empiricky podložen. **Z hlediska výše uvedeného pohledu na práci navrhuji hodnocení výborně.**

Při obhajobě práce navrhuji jako možnost otevřít diskusi nad případem Zábřeh, který ještě není reálně uzavřen, resp. se zde občané po sérii podivně odmítavého jednání některých zúčastněných aktérů v současnosti obrátili na Ústavní soud ČR.

MUDr. Petr Háva, CSc.
17.6.2010